

УДК 338.434

С. О. Клименко,
аспірант, ПВНЗ "Європейський університет"

ЗАХОДИ ФІНАНСОВОЇ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ КАПІТАЛУ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ АПК

У статті запропоновані заходи щодо проведення фінансової реструктуризації капіталу переробних підприємств АПК.

The article proposes measures of financial capital restructuring agricultural processing enterprises.

Ключові слова: фінансова реструктуризація, нерозподілений прибуток, амортизація, банківський кредит, інфляція.

Key words: financial restructuring, retained earnings, depreciation, bank credit, inflation.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження питань фінансової реструктуризації економічних систем знайшли відбиття в працях багатьох економістів, серед яких Кискер К.П., Коуз Р.Г., Моді К., Норт Д., Старк Д., І.Т. Балабанов, І.А. Бланк, Є. Брігхем, В.М. Вла-сов, В.В. Ковальов, Г.Г. Кірейцев, В.М. Родіо-нової, А.М. Поддєрьогіна.

Мета дослідження полягає у розробці заходів фінансової реструктуризації капіталу переробних підприємств АПК, що дозволять прийняти управлінські рішення щодо відповідної роботи підприємств.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Нестабільність ринкового середовища, що, спричинена фінансово-економічною кризою, зумовлює необхідність перегляду джерел фінансування виробничої діяльності переробних підприємств АПК, особливо з огляду на зміни умов економічного середовища та під впливом економічних, політичних та науково-технічних факторів, зокрема щодо формування та використання капіталу підприємств галузі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Проблема нестачі власних і залучених коштів для підприємств переробної галузі АПК існувала завжди, це зумовлено специфікою діяльності, зокрема виробничим та операційним циклами, що приводить до проведення фінансової реструктуризації капіталу переробних підприємств АПК з

урахуванням специфіки діяльності, шляхом підвищення ефективності формування та використання власного капіталу, отримання оптимальних умов залучення позикового капіталу, оскільки ефективне управління фінансовими ресурсами (капіталом) є однією з передумов, що характеризує спроможність підприємств до адаптації у динамічних умовах ринкового середовища.

Фінансовий аспект реструктуризації капіталу переробних підприємств АПК полягає у використанні різноманітних методів та інструментів щодо підвищення ефективності формування та використання власного капіталу, отримання оптимальних умов залучення позикового капіталу, зокрема при реалізації взаємовідносин із банком та іншими кредиторами, з метою уникнення або мінімізації потреби у додатковому капіталі. Алгоритм проведення фінансової реструктуризації капіталу переробних підприємств АПК представлено на рис. 1.

Відповідно до переставленого алгоритму проведення фінансової реструктуризації капіталу переробних підприємств АПК, визначимо максимальної суми власного капіталу переробних підприємств АПК, сформованого за рахунок внутрішніх джерел, розрахунок якого можливо провести в наступний спосіб:

$$ВOK * a \leq НП + НП * a + \Delta ЗП + \Delta ВК \quad (1),$$

де a — відсоток приросту оборотного капіталу переробного підприємства АПК; ВOK — власний оборотний капітал; ВOK*a — приріст

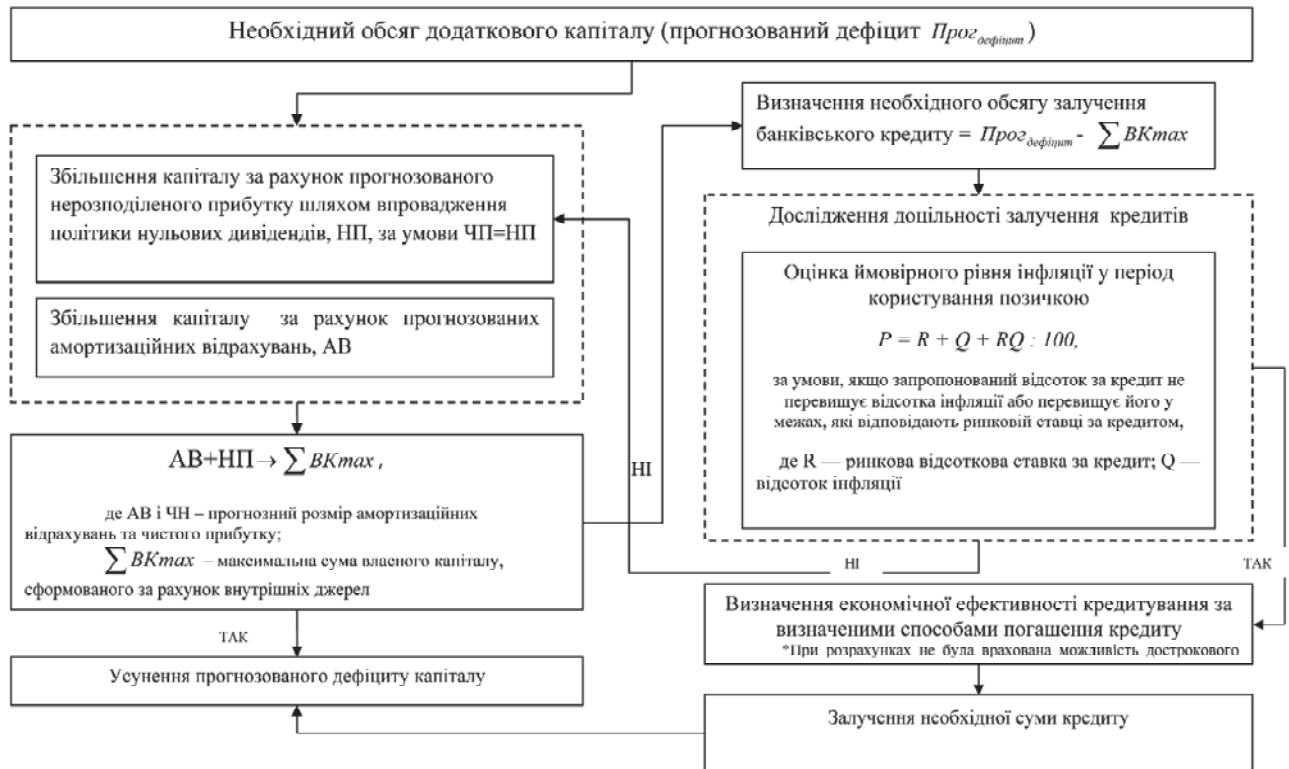

Рис. 1. Алгоритм проведення фінансової реструктуризації капіталу переробних підприємств АПК

власного оборотного капіталу підприємства; НП — нерозподілений прибуток; НП*а — приріст нерозподіленого прибутку підприємства; ΔЗП — додатково залучені позикові кошти, у тому числі кредити й позики, неплатежі, податкові пільги; ΔВК — приріст власного капіталу за рахунок коштів власників.

Оскільки нами визначено прогнозований дефіцит капіталу переробних підприємств АПК на 2010—2012 роки, то для можливого збільшення капіталу, за умов формування капіталу у вигляді нерозподіленого прибутку (НП = 0), формула (2) потребує відповідних змін та матиме наступний вигляд:

$$BK * a \leq +\Delta ZP + \Delta BK \quad (2),$$

де, а — відсоток приросту оборотного капіталу переробного підприємства АПК; ВК — власний капітал; ΔЗП — додатково залучені позикові кошти, у тому числі кредити й позики, неплатежі, податкові пільги; ΔВК — приріст власного капіталу за рахунок коштів власників.

У випадку, якщо сума залучених за рахунок внутрішніх джерел власного капіталу повністю забезпечує загальну

потребу переробних підприємств АПК, тоді в зовнішніх джерелах фінансування немає потреби і формула (3) має наступний вигляд:

$$BK * a \leq НП(1 + a) \quad (3),$$

де, а — відсоток приросту оборотного капіталу переробного підприємства АПК; ВК — власний капітал; НП — нерозподілений прибуток.

Зведені результати розрахунку максимальної суми власного капіталу переробних підприємств АПК, сформованого за рахунок нерозподіленого прибутку, наведено в табл. 1.

Результати розрахунку максимальної суми власного капіталу переробних підприємств

Таблиця 1. Результати розрахунку максимальної суми власного капіталу переробних підприємств АПК, сформованого за рахунок нерозподіленого прибутку

Період	ВАТ "Миколаївський комбінат хлібопродуктів"	ВАТ "Веселівський завод сухого знежиреного молока"	ВАТ "Волецький сиркомбінат"	ТОВ "Волецька продовольча компанія"	ЗАТ "Баштанський сирзавод"	ЗАТ "Періомайський молочноконсервний комбінат"	ВАТ "Миколаївський сир завод"	ВАТ "Очаківський райагролім"	ТОВ "Сиролат"	ТОВ "Дюкс"	ТОВ "Альянс - С"	Нерозподілений прибуток/збиток(прогноз), тис.грн		
												2010	2011	2012
2010	203,99	1142,83	290,14	67115,5	15093,7	2865,96	72,85	7169,9	2158,9	1545,7	159,6			
2011	211,15	1182,97	300,33	69472,8	15623,9	2966,6	75,67	7421,7	2234,8	1600,0	165,2			
2012	218,31	1223,11	310,52	71830	16154,0	3067,3	78,24	7673,6	2310,6	1654,3	170,9			

Таблиця 2. Зведені результати розрахунку максимальної суми власного капіталу переробних підприємств АПК, сформованого за рахунок амортизаційних відрахувань, грн.

Період	ВАТ "Миколайський комбінат хлібопродуктів"	ВАТ "Веселинівський завод сухого знежиреного молока"	ВАТ "Вознесенський сиркомбінат"	ТОВ "Вознесенська продовольча компанія"	ЗАТ "Балганський сирзавод"	ЗАТ "Первомайський молочноконсервний комбінат"	ВАТ "Миколайоволпром «Доманівський сир завод»"	ВАТ «Очаківський райагрохім»	ТОВ «Євролакт»	ТОВ «Дюк»	ТОВ «Альяс - С»
Амортизаційні відрахування (прогноз), грн											
2010	167,9	191,3	163,6	264,5	211,4	168,9	165,8	192,3	189,1	197,6	180,6
2011	169,4	193,0	165,1	267,0	213,4	170,5	167,4	194,1	190,8	199,4	182,3
2012	180,0	205,0	175,4	283,6	226,7	181,1	177,8	206,2	202,8	211,9	193,7

АПК, сформованого за рахунок нерозподіленого прибутку, свідчать, з одного боку, про наявність резервів у досліджуваних підприємств для виконання конкретних цілей, зокрема зменшення обсягів дефіциту капіталу, а, з іншого — про відсутність достатнього обсягу ліквідних активів, що у майбутньому може призвести до призвести до фіктивного банкрутства, оскільки такий прибуток може бути розподілений між учасниками.

Наступним етапом визначення максимального обсягу залучення власного капіталу шляхом застосування модифікованого методу розрахунку амортизаційних відрахувань, в основу якого закладено використання видатків виробництва, де E_{ai} — норма амортизаційних відрахувань; період та H_{ip} — інвестиційна норма прибутку.

Норма амортизаційних відрахувань для лінійного методу визначається за виразом:

$$E_{ai} = \frac{1}{T_{ai}} \quad (4),$$

де E_{ai} — норма амортизаційних відрахувань.

Таблиця 3. Зведені результати розрахунку максимальної суми власного капіталу переробних підприємств АПК, грн. за рахунок внутрішніх джерел

Період	ВАТ "Миколайський комбінат хлібопродуктів"	ВАТ "Веселинівський завод сухого знежиреного молока"	ВАТ "Вознесенський сиркомбінат"	ТОВ "Вознесенська продовольча компанія"	ЗАТ "Балганський сирзавод"	ЗАТ "Первомайський молочноконсервний комбінат"	ВАТ «Миколайоволпром «Доманівський сир завод»	ВАТ «Очаківський райагрохім»	ТОВ «Євролакт»	ТОВ «Дюк»	ТОВ «Альяс - С»
BK max, грн.											
2010	371,9	1334,1	453,8	67380,0	15305,1	3034,9	238,7	7362,2	2348,0	1743,3	340,2
2011	380,5	1376,0	465,4	69739,8	15837,3	3137,1	243,0	7615,8	2425,6	1799,4	347,5
2012	398,3	1428,2	485,9	72113,6	16380,7	3248,4	256,1	7879,8	2513,4	1866,2	364,6

Річна величина амортизаційних відрахувань для лінійного (рівномірного) методу відповідає наступному виразу:

$$P_{ai} = K_{oi} * E_{ai} \quad (5),$$

де P_{ai} — річна величина амортизаційних відрахувань; K_{oi} — первісна вартість i -тих основних засобів (або їх груп).

Зведені результати розрахунку максимальної суми власного капіталу переробних підприємств АПК, сформованого за рахунок амортизаційних відрахувань, наведено в табл. 2.

Визначені обсяги амортизаційних відрахувань свідчать про зменшення витрат на виробництво продукції. Збільшення розмірів амортизаційних відрахувань протягом прогнозованого періоду свідчить про зростання сум прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства, оскільки, кошти, які спрямовуються на амортизацію основних фондів, не оподатковуються і відповідно зменшують прибуток до оподаткування, що є вигідним для підприємств як основне джерело фінансування.

Наступним етапом проведення фінансової реструктуризації капіталу переробних підприємств АПК є визначення максимального обсягу залучення власного капіталу за рахунок внутрішніх джерел, зокрема амортизаційних відрахувань та нерозподіленого прибутку, виходячи з необхідності максимізації як амортизаційних відрахувань, так і нерозподіленого прибутку:

$$AB + H_{ip} \rightarrow \sum BK \max \quad (6),$$

де AB і H_{ip} — прогнозний розмір амортизаційних відрахувань та нерозподіленого прибутку; $\sum BK \max$ — максимальна сума власного капіталу, сформованого за рахунок внутрішніх джерел.

Зведені результати розрахунку максимальної суми власного капіталу переробних підприємств АПК за рахунок внутрішніх джерел наведено в табл. 3.

Незначну різницю у прогнозованому дефіциті та прогнозованих обсягах максимальної суми власного капіталу переробних підприємств АПК можливо усунути за рахунок збільшення статутного капіталу через додаткові внески учасників, решта підприємств потребують забезпечення необхідного обсягу капіталу із зовнішніх джерел, зокрема шляхом залучення банківського кредиту.

Наступним етапом фінансової реструктуризації капіталу переробних підприємств АПК є визначення необхідних обсягів залучення додаткового капіталу із зовнішніх джерел за наступною формулою:

$$P_{\text{зов.дж}} = \text{Прог}_{\text{дефіцит}} - \sum BK \quad (7),$$

де $P_{\text{зов.дж}}$ — потреба у залученні капіталу за рахунок зовнішніх джерел; $\text{Прог}_{\text{дефіцит}}$ — прогнозований дефіцит капіталу; $P_{\text{вк}}$ — загальна потреба у власному капіталі підприємства у запланованому періоді; $\sum BK$ — сума капіталу, запланованого до залучення за рахунок внутрішніх джерел підприємства.

Відповідно до формули (7) розрахуємо необхідний обсяг залучення банківського кредиту для переробних підприємств АПК, грн. (табл. 4).

Необхідний обсяг залучення банківського кредиту для ВАТ "Миколаївський комбінат хлібопродуктів" у 2010 р. складати 20694,1 тис. грн., ВАТ "Вознесенський сиркомбінат" — 16256,3 тис. грн., ЗАТ "Баштанський сирзавод" — 45288,1 тис. грн., ЗАТ "Первомайський молочноконсервний комбінат" — 15177,7 тис. грн., ВАТ "Очаківський райагрохім" 52667,6 тис. грн., ТОВ "Дюк" — 35348,6 тис. грн., що зумовлює необхідність розрахунку доцільності залучення та вартості обслуговування банківського кредиту за

Таблиця 4. Необхідний обсяг залучення банківського кредиту для переробних підприємств АПК, грн.

Період	ВАТ "Миколаївський комбінат хлібопродуктів"	ВАТ "Веселинівський завод сухого знежиреного молока"	ВАТ "Вознесенський сиркомбінат"	ТОВ "Вознесенська продовольча компанія"	ЗАТ "Баштанський сирзавод"	ЗАТ "Первомайський молочноконсервний комбінат"	ВАТ "Миколаївмолпром «Доманівський сир завод»"	ВАТ "Очаківський райагрохім"	ТОВ «Євролакт»	ТОВ «Дюк»	ТОВ «Альянс - С»
Необхідний обсяг залучення банківського кредиту, грн.											
2010	20694,1	2270,1	16256,3	165,1	45288,1	15177,7	491,09	52667,6	2142,1	35348,6	1381,04
2011	24196,5	2828,9	19029,8	9062,8	54854,8	18110,9	608,4	62419	2812,8	41474,4	1660,61
2012	27689,7	3377,4	21794,3	17946,5	64410,3	21035	716,9	72160	3473,4	47589,6	1930,3

визначеними обсягами з метою визначення економічної ефективності кредитування за визначеними способами погашення кредиту.

Доцільність залучення кредиту для переробних підприємств АПК проводиться шляхом оцінки ймовірного рівня інфляції у період користування позичкою за наступною формулою:

$$P = R + Q + RQ : 100 \quad (8),$$

де R — ринкова відсоткова ставка за кредит; Q — відсоток інфляції.

Таким чином, прийнятний відсоток за кредит для переробних підприємств АПК становить 22,9%, при ринковій відсотковій ставці за кредит для переробних підприємств АПК — 19 та інфляції — 12% у 2010 році.

Проведені розрахунки дозволили визначити доцільність залучення кредитів переробними підприємствами АПК для попередження прогнозованого дефіциту капіталу заради

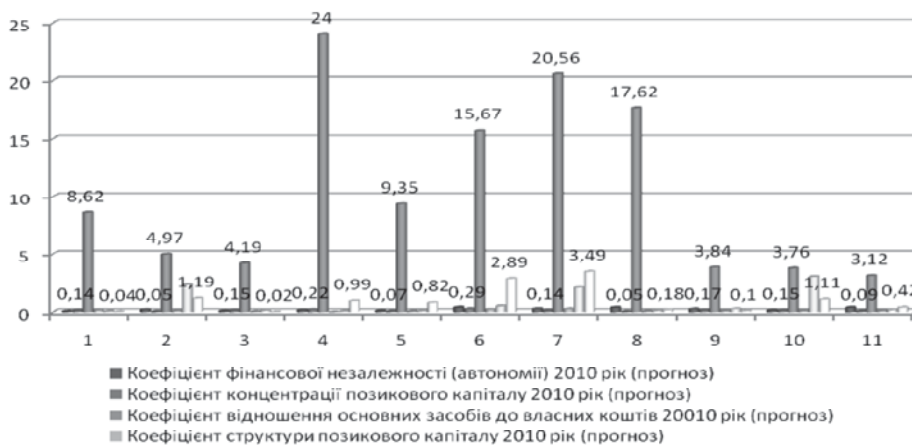

Рис. 2. Прогнозовані зміни основних показників використання капіталу переробними підприємствами АПК у 2010 році

де 1 — ВАТ "Миколаївський комбінат хлібопродуктів"; 2 — ВАТ "Веселинівський завод сухого знежиреного молока"; 3 — ВАТ "Вознесенський сиркомбінат"; 4 — ТОВ "Вознесенська продовольча компанія"; 5 — ЗАТ "Баштанський сирзавод"; 6 — ЗАТ "Первомайський молочноконсервний комбінат"; 7 — ВАТ "Миколаївмолпром «Доманівський сир завод»"; 8 — ВАТ "Очаківський райагрохім"; 9 — ТОВ "Євролакт"; 10 — ТОВ "Дюк"; 11 — ТОВ "Альянс - С".

збільшення обсягів виробництва основних видів продукції у 2010 році, однак визначення методів погашення кредитів та відсотків за ними, відповідно до розрахованих обсягів по кожному з досліджуваних підприємств, залишається на розсуд керівництва, оскільки здрожження вартості відсотків за отриманими кредитами ануїтетним методом збільшується на суму останнього.

З метою обґрунтування запропонованих заходів фінансової реструктуризації капіталу переробних підприємств АПК щодо підвищення ефективності формування та використання власного капіталу та оптимальних умов залучення позикового капіталу доцільно визначити динаміку змін значень основних показників використання капіталу досліджуваними підприємствами, зокрема коефіцієнта фінансової незалежності (автономії), коефіцієнта концентрації позикового капіталу, коефіцієнта відношення основних засобів до власних коштів, коефіцієнта структури позикового капіталу, коефіцієнта оборотності власного капіталу та рентабельність власного капіталу у 2010 році відповідно до базового 2009 року. Прогнозовані зміни основних показників використання капіталу переробними підприємствами АПК у 2010 році зображено графічно та представлено на рис. 2.

Запропоновані заходи щодо фінансової реструктуризації капіталу переробних підприємств АПК дозволять у 2010 році підвищити коефіцієнт фінансової незалежності ВАТ "Миколаївський комбінат хлібопродуктів" на 0,06 % у порівнянні з 2009 роком, коефіцієнт концентрації позикового капіталу — на 0,14%, коефіцієнт відношення основних засобів до власних коштів — на 8,62%, коефіцієнт структури позикового капіталу зміниться — на 0,19%, коефіцієнт оборотності власного капіталу на 0,07%, рентабельність власного капіталу підвищиться лише на 0,04%, що зумовлено недостатністю власних ресурсів підприємства для усунення прогнозованого дефіциту на 2010 рік та необхідністю залучення позикового капіталу, а саме — банківського кредитування, чим і зумовлена доволі низька динаміка рентабельності власного капіталу. Подібна ситуація спостерігається і у ВАТ "Вознесенський сиркомбінат", ЗАТ "Баштанський сирзавод", ЗАТ "Первомайський молочноконсервний комбінат", ВАТ "Очаківський райагрохім" та ТОВ "Дюк", що викликано відсутністю резервів власних фінансових ресурсів та необ-

хідністю безперебійного фінансування виробничого процесу, чим і обумовлена доцільність залучення банківських кредитів.

ВИСНОВКИ

Проведення фінансової реструктуризації капіталу переробними підприємствами АПК шляхом оптимізації його наявної структури по кожному з досліджуваних підприємств дозволить забезпечити необхідний обсяг капіталу для підвищення ефективності виробничої та фінансової діяльності, тим самим збільшивши обсяги виробленої та реалізованої продукції, знизити тиск зовнішніх чинників, зокрема інфляції, шляхом збільшення запасів, сировини, ресурсів, використовуючи в договорах з продажу готової продукції рухомі ціни, які дозволяють змінити ціну на продукт у разі зростання інфляції, податків, що в подальшому забезпечить збільшення прибутковості та рентабельності, забезпечить фінансову стійкість підприємства.

Література:

1. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс. — К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. — 528 с.
 2. Валдайцев С. В. Оценка бизнеса и управление стоимостью предприятия: учеб. пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. — 720 с.
 3. Грідчина М. В. Управління фінансами акціонерних товариств: навч. посіб. — К.: А.С.К., 2005. — 384 с.
 4. Іванюта С. М. Антикризове управління: навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2007. — 288 с.
 5. Колісник М.К., Ільчук П.Г., Віблій П.І. Фінансова санація і антикризове управління підприємством: навч. посіб. — К.: Кондор, 2007. — 272 с.
 6. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: монографія. — К.: Вид-во КНТЕУ, 2001. — 589 с.
 7. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. — К.: Вид-во КНЕУ, 2003. — 554 с.
 8. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2007. — 320 с.
 9. Шморгун Н.П., Головка І. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. — К.: ЦНА, 2006. — 528 с.
 10. Штангрет А.М., Копилук О.І. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. — К.: Знання, 2007. — 335 с.
- Стаття надійшла до редакції 19.01.2011 р.*